

INFORMACJA OIDE

Nr 02, maj 2014

Danuta Adamiec, Regina Wąsowicz

Wybory do PE 2014

Nowe regulacje, debaty, kampania informacyjna

[Wersja tymczasowa]

BIBLIOTEKA SEJMOWA

Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej

Seria **Informacja OIDE** została przygotowana przez zespół Ośrodka Informacji i Dokumentacji Europejskiej z myślą o wsparciu posłów i urzędników w pracach Sejmu związanych z członkostwem Polski w Unii Europejskiej. Jej zadaniem jest prezentacja opracowanych przez zespół specjalistycznych informacji oraz pomoc w dotarciu do odpowiednich źródeł i dokumentów.

Redaktor serii: Regina Wąsowicz

Niniejsza publikacja, będąca informacją publiczną, stanowi utwór i podlega ochronie prawnej wynikającej z ustawy z dnia 4 lutego 1994 o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wykorzystywanie jej w jakiegokolwiek formie wymaga przytoczenia imienia i nazwiska autorów oraz poinformowania o źródle jej pozyskania.

OIDE nie ponosi odpowiedzialności za treść informacji przetworzonej przez podmiot ponownie ją wykorzystujący.

WYDAWCA

KANCELARIA SEJMU
Biblioteka Sejmowa
Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej

Opracowanie graficzne: OIDE

Niniejsza publikacja jest dostępna na stronie internetowej OIDE:
http://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=14721

Streszczenie

Wybory do Parlamentu Europejskiego VIII kadencji mają szczególne znaczenie, gdyż są to pierwsze wybory pod rządami Traktatu z Lizbony. W publikacji omówiono nowe postanowienia traktatowe, a także implementujące je akty prawne w zakresie, w jakim odnoszą się do wyborów do PE 2014.

Przedstawiono również inicjatywy oraz postulaty zarówno Parlamentu, jak i Komisji, mające na celu usprawnienie dotychczasowych rozwiązań dotyczących przygotowania i organizacji wyborów oraz procedury wyboru przewodniczącego Komisji Europejskiej. W publikacji znalazło się też krótkie podsumowanie debat w parlamentach narodowych poświęconych wyborom europejskim oraz kampanii informacyjnej Parlamentu Europejskiego.

Słowa kluczowe (EuroVoc): *Parlament Europejski, wybory europejskie, europejski system wyborczy*

Spis treści

WPROWADZENIE	5
1. UNIJNE RAMY PRAWNE WYBORÓW DO PE 2014.....	6
1.1. Uwagi wstępne.....	6
1.2. Skład PE	8
1.3. Ustalenie terminu wyborów	9
1.4. Zakaz podwójnego głosowania i kandydowania.....	10
1.5. Kampania wyborcza i organizacja wyborów – postulaty i zalecenia	11
1.6. Wdrożenie nowych regulacji UE do prawa polskiego.....	12
2. PRZEPISY ODNOSZĄCE SIĘ DO WYBORU PRZEWODNICZĄCEGO KE	13
3. INICJATYWY MAJĄCE NA CELU ZMIANĘ AKTU DOTYCZĄCEGO WYBORÓW ORAZ WPROWADZENIE STATUTU EUROPEJSKIEJ PARTII POLITYCZNEJ.....	15
4. DEBATA W PARLAMENTACH NARODOWYCH PRZED WYBORAMI DO PE W 2014 ROKU	16
5. KAMPANIA INFORMACYJNA PE ORAZ INICJATYWY KE	18
6. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA	21
7. ZAŁĄCZNIKI.....	23
Załącznik I: Skład PE VII kadencji	23
Załącznik II: Frekwencja w wyborach do PE.....	25
Załącznik III: System proporcjonalny w wyborach do PE w państwach członkowskich – podstawowe informacje	27
Załącznik IV: Podstawowe regulacje dotyczące wyborów do PE w Polsce oraz dane statystyczne nt. kandydatów.....	28
8. SPIS TABEL I WYKRESÓW	30

Nota informacyjna: W wypadku odesłania w przypisach do dokumentów w bazie Eur-Lex korzystano z wersji bazy aktualizowanej do 31 marca 2014 (<http://old.eur-lex.europa.eu/pl/index.htm>), gdyż w nowej wersji bazy (<http://eur-lex.europa.eu/homepage.html>) nadal występują problemy techniczne, które mogą uniemożliwiać dostęp do właściwego dokumentu.

WPROWADZENIE

Parlament Europejski (PE) jest jedyną instytucją UE wybieraną, od 1979 roku, w wyborach bezpośrednich. Nadchodzące wybory do PE VIII kadencji będą miały szczególne znaczenie, gdyż po raz pierwszy odbędą się pod rządami Traktatu z Lizbony.

Traktat z Lizbony, który wszedł w życie 1 grudnia 2009 roku, wprowadził istotne zmiany w architekturze instytucjonalnej UE, w tym umocnił pozycję Parlamentu Europejskiego. W wymiarze materialnym rola PE uległa wzmocnieniu m.in. poprzez: objęcie nowych obszarów zwykłą procedurą ustawodawczą, konieczność wyrażenia zgody przez PE na zawarcie większości umów międzynarodowych, zmiany w procedurze komitologicznej i budżetowej¹.

W wymiarze instytucjonalnym, istotnym z punktu widzenia wyborów, zmiany wprowadzone przez Traktat z Lizbony dotyczą przede wszystkim składu PE oraz jego roli w wyborze przewodniczącego Komisji Europejskiej (KE). Wybory w 2009 odbywały się jeszcze przed wejściem w życie Traktatu z Lizbony, a skład PE VII kadencji został uregulowany w *Protokole [nr 36] w sprawie postanowień przejściowych* dołączonym do Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TfUE) i Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej (TEWEA) (dalej: *Protokół nr 36*). Nadchodzące wybory do PE będą więc pierwszymi, do których znajdą w pełni zastosowanie postanowienia Traktatu z Lizbony.

W związku z powyższym Parlament Europejski i Komisja podjęły szereg inicjatyw, legislacyjnych i pozalegisacyjnych, które mają na celu usprawnienie dotychczasowych rozwiązań, przebiegu wyborów oraz procedury wyboru przewodniczącego KE. Mają one również przyczynić się do zwiększenia przejrzystości, wzmocnienia europejskiego wymiaru wyborów i demokratycznej legitymacji procesu decyzyjnego w UE oraz usunięcia przeszkód w skutecznym korzystaniu przez obywateli z przysługujących im praw wyborczych. Powinno to wpłynąć na podniesienie frekwencji w wyborach do PE, która w ostatnich latach systematycznie spadała (Załącznik nr 2).

Podsumowując, przedstawiamy poniżej postanowienia traktatowe odnoszące się do Parlamentu Europejskiego, które po raz pierwszy znajdą zastosowanie w wyborach w 2014 roku, a także implementujące je akty prawne w zakresie, w jakim odnoszą się do przebiegu tych wyborów. Należy podkreślić, że te regulacje obejmują jedynie podstawowe zasady systemu wyborczego do PE, gdyż wybory – w braku europejskiej ordynacji wyborczej – odbywają się według systemów wyborczych państw członkowskich. Prezentujemy także inicjatywy oraz postulaty Komisji i Parlamentu mające wzmocnić europejski wymiar wyborów do PE oraz świadomość obywateli Unii na temat ich znaczenia.

¹ Więcej nt. uprawnień PE po wejściu w życie Traktatu z Lizbony patrz: *Le Parlement européen après l'entrée en vigueur du Traité de Lisbonne* (red. J. Auvret-Finck), Bruxelles 2013; J. Barcz.: *Parlament Europejski w świetle postanowień Traktatu z Lizbony* [w:] *Parlament Europejski po wyborach w 2009 roku. Nowe zadania w świetle Traktatu z Lizbony* (red. J. Barcz, B. Janusz-Pawletta), Warszawa 2009, s. 67; *Parlament Europejski po Traktacie z Lizbony* (red. J.M. Fiszer), Warszawa 2011; Informacje na stronie PE: <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/007c895f4c/Uprawnienia-i-procedury.html> (dostęp: 08.05.2014).

1. UNIJNE RAMY PRAWNE WYBORÓW DO PE 2014

1.1. Uwagi wstępne

Podstawowe przepisy stanowiące unijne ramy prawa wyborczego do PE to:

- Postanowienia traktatowe: art. 14 ust. 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej, art. 20 ust. 2b i art. 22 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a także *Deklaracja [nr 4] dotycząca składu PE* oraz *Deklaracja [nr 11] odnosząca się do art. 17 ust. 6 i 7 TUE*, dołączone do Aktu końcowego konferencji, która przyjęła Traktat z Lizbony²;

W traktatach określono podstawowe elementy systemu wyborczego do PE: pięcioletnia kadencja, 751 członków parlamentu, wybory powszechne, bezpośrednie, głosowanie wolne i tajne, zasada degresywnej proporcjonalności, minimalne i maksymalne progi przedstawicieli z jednego państwa członkowskiego. Zdefiniowano prawo obywateli UE do głosowania i kandydowania w wyborach do PE w państwie ich miejsca zamieszkania na takich samych warunkach jak obywatele tego państwa.

- *Decyzja Rady Europejskiej 2013/312/UE z dnia 28 czerwca 2013 r. ustanawiająca skład Parlamentu Europejskiego*³;

Decyzja implementuje postanowienia art. 14 ust. 2 akapit drugi TUE a zarazem art. 2 ust. 3 Protokołu nr 36 w sprawie postanowień przejściowych i ustala podział mandatów w PE na okres kadencji 2014-19.

- *Akt dotyczący wyborów członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich*, zmieniony decyzją Rady 2002/772 WE z 25.06 i 23.09.2002 (dalej: *Akt dotyczący wyborów*)⁴;

Akt wprowadza zasadę proporcjonalności: posłowie są wybierani na zasadzie proporcjonalnej z zastosowaniem systemu list lub pojedynczego głosu podlegającego przeniesieniu (system STV), a państwa członkowskie mogą przyjąć swoją procedurę głosowania na podstawie systemu list preferencyjnych.

Jak wynika z *Aktu dotyczącego wyborów*, z zastrzeżeniem postanowień w nim zawartych, procedura wyborcza w każdym państwie członkowskim podlega przepisom krajowym. Przepisy te, uwzględniając szczególne warunki danego państwa członkowskiego, nie mogą jednak naruszać „zasadniczo proporcjonalnego charakteru systemu wyborczego”. Państwa członkowskie mogą zatem tworzyć okręgi wyborcze, a także ustanowić próg minimalny uprawniający do przydziału mandatów (na poziomie krajowym nie wyższy niż 5% ważnie oddanych głosów)⁵. Ponadto państwa mogą ustanowić górną granicę wydatków na kampanię wyborczą kandydatów. Akt reguluje też niektóre elementy mandatu członka

² Dz.Urz. UE 2012 C 326, s. 1.

³ *Decyzja Rady Europejskiej 2013/312/UE z dnia 28 czerwca 2013 r. ustanawiająca skład Parlamentu Europejskiego*, Dz.Urz. UE 2013 L 181, s. 57, <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:181:0057:0058:PL:PDF> (dostęp: 08.05.2014).

⁴ *Akt dotyczący wyboru przedstawicieli do Zgromadzenia w powszechnych wyborach bezpośrednich*, [w:] *Akty podstawowe prawa Unii Europejskiej*, Dziennik Ustaw, Załącznik nr 2 do nru 90, 30.04.2004, poz. 864, T. I, s. 148, z zmianami: *Traktat z Amsterdamu*, art. 5, [w:] *Akty podstawowe prawa Unii Europejskiej*, Dziennik Ustaw, Załącznik nr 2 do nru 90, 30.04.2004, poz. 864, T. II, s. 573; *Decyzja Rady z dnia 25 czerwca i 23 września 2002 roku zmieniająca Akt dotyczący wyborów przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich*, dołączony do decyzji Rady 76/787/EWWiS, EWG, Euratom, Dz.Urz. UE wyd. spec. 2004, rozdz. 01, t. 4, s. 137; **tekst ujednolicony**: http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/dokumenty/wybory_pe.pdf (dostęp: 08.05.2014).

⁵ Informacje nt. systemu proporcjonalnego w wyborach do PE w państwach członkowskich znajdują się w Załączniku nr 3.

Parlamentu Europejskiego oraz wprowadza specyficzne uregulowania dotyczące np. okresu wyborczego czy zakazu podwójnego głosowania⁶;

- *Dyrektywa Rady 93/109/WE z dnia 6 grudnia 1993 r. ustanawiająca szczegółowe warunki wykonywania prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w Państwie Członkowskim, którego nie są obywatelami, zmieniona dyrektywą Rady 2013/1/UE (dalej: dyrektywa 93/109/WE)*⁷;

Dyrektywa implementuje postanowienia art. 22 ust 2 TfUE: określa warunki udziału w wyborach do PE dla obywateli UE mieszkających w państwie, którego nie są obywatelami, m.in. wymagane dokumenty od osób uprawnionych do głosowania i kandydowania w wyborach, kompetencje państw członkowskich miejsca pochodzenia i zamieszkania oraz zasady wymiany informacji między nimi; precyzuje też zakaz podwójnego głosowania i kandydowania.

Ponadto, w związku z nowymi przepisami traktatowymi znajdującymi zastosowanie do wyborów 2014, oraz w celu zwiększenia przejrzystości i wzmocnienia europejskiego wymiaru wyborów, PE i KE przyjęły następujące dokumenty:

- *Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 12 grudnia 2013 r. w sprawie stosunków Parlamentu Europejskiego z instytucjami reprezentującymi rządy krajowe (dalej: rezolucja PE z 12 grudnia 2013)*⁸,
- *Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 4 lipca 2013 r. w sprawie poprawy organizacji wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. (dalej: rezolucja PE z 4 lipca 2013)*⁹,
- *Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Przygotowanie do wyborów europejskich w 2014 r.: dalsze usprawnienie demokratycznego i skutecznego sposobu przeprowadzania wyborów (dalej: komunikat COM(2013) 126)*¹⁰,
- *Zalecenie Komisji z dnia 12 marca 2013 r. dotyczące usprawnienia demokratycznego i skutecznego przeprowadzania wyborów do Parlamentu Europejskiego (2013/142/UE) (dalej: zalecenie Komisji 2013/142/UE)*¹¹,
- *Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 22 listopada 2012 r. w sprawie wyborów do Parlamentu Europejskiego w 2014 r. (dalej: rezolucja PE z 22 listopada 2012)*¹².

Postulaty i zalecenia zawarte w tych dokumentach zostaną omówione poniżej.

⁶ A.Grzelak, *Wybory do Parlamentu Europejskiego w prawie Unii Europejskiej* [w:] *Parlament Europejski. Wybrane zagadnienia*, „Zeszyty OIDE” nr 4, s. 28, http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/publikacje/zeszyty_OIDE_04.pdf (dostęp: 08.05.2014).

⁷ Dz.Urz. UE wyd. spec. 2004, rozdz. 20, t. 1, s. 7; *Dyrektywa Rady 2013/1/UE z dnia 20 grudnia 2012 r. zmieniająca dyrektywę 93/109/WE w odniesieniu do szczegółowych warunków wykonywania prawa kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego przez obywateli Unii mających miejsce zamieszkania w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami*, Dz.Urz. UE 2013 L 26, s. 27; **tekst ujednoczony**: <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1993L0109:20130127:PL:PDF> (dostęp: 08.05.2014).

⁸ P7_TA(2013)0599, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0599+0+DOC+XML+V0//PL> (dostęp: 08.05.2014).

⁹ P7_TA(2013)0323, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2013-0323+0+DOC+XML+V0//PL> (dostęp: 08.05.2014).

¹⁰ COM(2013) 126, <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0126:FIN:PL:PDF> (dostęp: 08.05.2014).

¹¹ Dz.Urz. UE 2013 L 79, s. 29, <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:079:0029:0032:PL:PDF> (dostęp: 13.05.2014).

¹² P7_TA(2012)0462, <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0462+0+DOC+XML+V0//PL> (dostęp: 08.05.2014).

1.2. Skład PE

Do wyborów w 2014 roku po raz pierwszy znajdują w pełni zastosowanie postanowienia art. 14 ust. 2 TUE.

Artykuł 14 TUE

2. W skład Parlamentu Europejskiego wchodzi przedstawiciele obywateli Unii. Ich liczba nie przekracza siedmiuset pięćdziesięciu, nie licząc przewodniczącego. Reprezentacja obywateli ma charakter degresywnie proporcjonalny, z minimalnym progiem sześciu członków na Państwo Członkowskie. Żadnemu Państwu Członkowskiemu nie można przyznać więcej niż dziewięćdziesiąt sześć miejsc.

Rada Europejska przyjmuje jednomyślnie, z inicjatywy Parlamentu Europejskiego i po uzyskaniu jego zgody, decyzję określającą skład Parlamentu Europejskiego, z poszanowaniem zasad, o których mowa w akapicie pierwszym.

3. Członkowie Parlamentu Europejskiego są wybierani na pięcioletnią kadencję w powszechnych wyborach bezpośrednich, w głosowaniu wolnym i tajnym.

Biorąc pod uwagę określony w Traktacie z Lizbony pułap 750 miejsc plus przewodniczący¹³, w Parlamencie VIII kadencji należy – w stosunku do składu PE z końca VII kadencji liczącego 766 przedstawicieli (por. Załącznik nr 1) – zmniejszyć liczbę mandatów o 15. Trzy z nich będą odjęte z liczby miejsc przypadającej Niemcom, które zachowają 96 mandatów (górną próg określony w Traktacie z Lizbony). Pozostałych 12 zostanie odjętych państwom, które posiadają więcej niż minimalny próg 6 mandatów, określony w Traktacie.

Skład PE VIII kadencji, zgodnie z art. 14 ust. 2 TUE akapit drugi, został określony w decyzji 2013/312/UE Rady Europejskiej z dnia 28 czerwca 2013 r.¹⁴.

Tabela nr 1: Dane dotyczące składu PE VIII kadencji (2014-2019)

Państwo członkowskie	Liczba posłów do PE	Różnica w liczbie mandatów w stosunku do PE VII kadencji	Liczba obywateli reprezentowanych przez 1 posła do PE*
Austria	18	-1	469 550
Belgia	21	-1	531 504
Bułgaria	17	-1	428 505
Chorwacja	11	-1	387 463
Cypr	6		144 316
Republika Czeska	21	-1	500 766
Dania	13		430 969
Estonia	6		220 800
Finlandia	13		417 438
Francja	74		886 935
Grecja	21	-1	526 785
Hiszpania	54		864 894
Irlandia	11	-1	417 372
Litwa	11	-1	270 172

¹³ Zgodnie z Deklaracją [nr 4] dołączoną do Aktu końcowego konferencji, która przyjęła Traktat z Lizbony, dotyczącą składu Parlamentu Europejskiego, dodatkowe miejsce w PE zostało przyznane Włochom.

¹⁴ Decyzja 2013/312/UE Rady Europejskiej z dnia 28 czerwca 2013 r. ustanawiająca skład Parlamentu Europejskiego, Dz.Urz. UE 2013 L 181, s. 57, <http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:181:0057:0058:PL:PDF> (dostęp: 08.05.2014).

Luksemburg	6		89 500
Łotwa	8	-1	252 975
Malta	6		70 233
Niderlandy	26		645 369
Niemcy	96	-3	838 788
Polska	51		755 554
Portugalia	21	-1	499 395
Rumunia	32	-1	626 796
Słowacja	13		416 215
Słowenia	8		257 350
Szwecja	20		477 795
Węgry	21	-1	471 847
Włochy	73		817 605
Zjednoczone Królestwo	73		873 015
W sumie	751	-15	485 354

* Dane wg: *European Elections: EU Legislation, National Provisions and Civic Participation*, European Parliament, Directorate General for Internal Policies, March 2014, s. 88-89, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493047/IPOL-AFCO_ET\(2014\)493047_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493047/IPOL-AFCO_ET(2014)493047_EN.pdf) (dostęp: 08.05.2014).

Ponadto w art. 1 decyzji 2013/312/UE doprecyzowano sposób zastosowania zasady degresywnej proporcjonalności z art. 14 ust. 2 TUE, zastrzegając, że:

- przy podziale mandatów w PE w pełni wykorzystuje się minimalne i maksymalne liczby określone w TUE, aby w możliwie najszerszym zakresie podział ten odzwierciedlał liczbę ludności poszczególnych państw członkowskich,
- współczynnik liczby ludności poszczególnych państw członkowskich do liczby posiadanych miejsc przed zaokrągleniem do pełnych wartości waha się zależnie od ich zaludnienia, tak by każdy poseł z państwa członkowskiego o większej liczbie ludności reprezentował większą liczbę obywateli niż poseł z państwa o mniejszej liczbie ludności i odwrotnie, lecz także aby zapewnić, że im większa liczba ludności państwa członkowskiego, do tym większej liczby mandatów jest ono uprawnione.

Zgodnie z art. 2 ww. decyzji, całkowita liczba ludności państw członkowskich ma być obliczana przez Eurostat na podstawie danych dostarczonych przez państwa członkowskie, zgodnie z metodą ustanowioną rozporządzeniem PE i Rady¹⁵.

W art. 4 decyzji przewidziano dokonanie jej przeglądu przed rozpoczęciem kadencji 2019-2024, z inicjatywy PE przedstawionej przed końcem 2016 roku, w celu przyjęcia systemu, który w przyszłości, przed każdymi kolejnymi wyborami, będzie umożliwiał ponowny obiektywny, sprawiedliwy, trwały i przejrzysty podział mandatów, odzwierciedlający zasadę degresywnej proporcjonalności, przy uwzględnieniu zmian liczby państw członkowskich i zmian demograficznych.

1.3. Ustalenie terminu wyborów

Zgodnie z art. 10 *Aktu dotyczącego wyborów*, wybory odbywają się w dniu i okresach wyznaczonych przez każde państwo członkowskie, przy czym we wszystkich państwach

¹⁵ 30.12.2013 weszło w życie *Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1260/2013 z dnia 20 listopada 2013 r. w sprawie statystyk europejskich w dziedzinie demografii*, Dz.Urz. UE 2013 L 330, s. 39.

odbywają się one w tym samym okresie rozpoczynającym się w czwartek rano i kończącym się w następującą po nim niedzielę. Zastrzeżono również, że państwa członkowskie nie mogą urzędowo ogłosić wyników przed zakończeniem głosowania w państwie, którego wyborcy głosują jako ostatni w okresie wyborczym.

Zgodnie z art. 11 *Aktu dotyczącego wyborów*, okresy wyborcze przypadają w odpowiednim okresie w ostatnim roku pięcioletniej kadencji, przy czym punkt odniesienia stanowi okres wyborczy w pierwszych wyborach 7-10 czerwca 1979 roku. W wypadku wyborów 2014, tak wyznaczony termin wypadałby w większości państw członkowskich w długi weekend Zielonych Świątek (5-8 czerwca 2014). Biorąc zatem pod uwagę, że przeprowadzenie wyborów w takim terminie okazało się niemożliwe, Rada, zgodnie z ww. artykułem, jednomyślnie i po konsultacji z Parlamentem Europejskim, w dniu 14 czerwca 2013 podjęła decyzję¹⁶ o przyspieszeniu wyborów i ustaleniu okresu wyborczego na 22–25 maja 2014 roku¹⁷.

Należy podkreślić, że Parlament Europejski sugerował wcześniejszy termin wyborów już w rezolucji z 22 listopada 2012, wskazując, że nowo wybrany Parlament potrzebuje czasu, aby zorganizować się przed wyborami przewodniczącego Komisji, który powinien zostać wybrany na inauguracyjnym posiedzeniu w lipcu 2014. Uważano również, że wcześniejszy termin przyczyni się do zwiększenia frekwencji.

Jednocześnie w *zaleceniu 2013/142/UE* Komisja Europejska stwierdza, że państwa członkowskie powinny uzgodnić w przyszłości wspólną datę, wspólny ogólnoeuropejski dzień wyborów do PE oraz ustalić zamknięcie lokali wyborczych o tej samej porze, co miałoby lepiej odzwierciedlać ideę wspólnego udziału obywateli z całej Unii w wyborach oraz ideę demokracji przedstawicielskiej stanowiącej podstawę UE.

1.4. Zakaz podwójnego głosowania i kandydowania

Zakaz podwójnego głosowania i kandydowania został sformułowany w art. 9 *Aktu dotyczącego wyborów* oraz doprecyzowany w *dyrektywie 93/109/WE* jako element szczegółowych warunków wykonywania przez obywateli Unii zamieszkałych w państwie członkowskim, którego nie są obywatelami, prawa głosowania i kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego. W wyborach w 2014 roku znajdują zastosowanie zmienione na mocy dyrektywy 2013/1/UE postanowienia *dyrektywy 93/109/WE*¹⁸.

Wprowadzone zmiany rozszerzają, w art. 10 ust. 1 *dyrektywy 93/109/WE*, zakres oświadczenia przedstawianego przez wyborców UE składających wnioski o kandydowanie w wyborach do PE w państwie członkowskim innym niż państwo pochodzenia (którego są obywatelami):

- znoszą wymóg przedkładania przez obywateli składających wnioski zaświadczenia potwierdzającego, że dana osoba nie została pozbawiona prawa do

¹⁶ Decyzja Rady z dnia 14 czerwca 2013 r. w sprawie ustalenia terminu ósmych wyborów przedstawicieli do Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich (2013/299/UE, Euratom), Dz.Urz. UE 2013 L 169, s. 69, <http://old.eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:169:0069:0069:PL:PDF> (dostęp: 08.05.2014).

¹⁷ W większości państw członkowskich wybory odbędą się 25 maja. Wyjątek stanowią: Niderlandy i Zjednoczone Królestwo (22 maja), Irlandia (23 maja), Czechy (23-24 maja), departamenty zamorskie i wspólnoty terytorialne we Francji, Łotwa, Malta oraz Słowacja (24 maja).

¹⁸ Tekst ujednolicony – przyp. 7.

kandydowania w państwie pochodzenia oraz zastępują go koniecznością złożenia oświadczenia w tym zakresie (art. 10 ust. 1d);

- rozszerzają wykaz danych osobowych wymaganych od obywateli składających oświadczenie, ustalając ich enumeratywną listę (art. 10 ust. 1a).

Na państwie miejsca zamieszkania spoczywa obowiązek powiadomienia państwa pochodzenia o tym oświadczeniu w celu jego weryfikacji. Brak reakcji państwa pochodzenia nie pozbawia kandydata prawa do kandydowania.

Zmienione przepisy dotyczą także wymiany informacji związanych z oświadczeniami wyborców uprawnionych do kandydowania będących obywatelami innych państw członkowskich niż państwo miejsca zamieszkania. Nowe postanowienia wprowadzają:

- konieczność ustanowienia jednego punktu kontaktowego odpowiedzialnego za przekazywanie informacji niezbędnych do weryfikacji oświadczenia, o którym mowa w art. 10 ust.1, przekazania Komisji Europejskiej danych dotyczących tych punktów oraz wszelkich ich aktualizacji (art. 6 ust. 5);

- wymóg, by w celu weryfikacji oświadczenia państwo pochodzenia przekazywało wyłącznie dane, które są absolutnie niezbędne dla wykonania odpowiednich postanowień art. 6 i z których można korzystać tylko w tym celu (art. 6 ust. 3).

Nowe przepisy weszły w życie 27 stycznia 2013 i państwa członkowskie miały czas na ich transpozycję do 28 stycznia 2014.

12 marca 2013 Komisja wydała *zalecenie 2013/142/UE*, w którym, mając na względzie sprawny przebieg wyborów, doprecyzowała i rozszerzyła postanowienia w zakresie wymiany informacji o obywatelach Unii wykonujących prawo głosowania i kandydowania w wyborach do PE w państwie członkowskim zamieszkania, którego nie są obywatelami. Komisja zarekomendowała ustanowienie przez państwa członkowskie pojedynczego organu kontaktowego odpowiedzialnego za wymianę danych na temat wyborców w celu wdrożenia postanowień art. 13 *dyrektywy 93/109/WE*. Artykuł ten dotyczy nie tylko wyborców uprawnionych do kandydowania (art. 10 *dyrektywy 93/109/WE*), lecz również do głosowania (art. 9 *dyrektywy 93/109/WE*). W zaleceniu zachęca się państwa członkowskie zamieszkania, by oprócz danych przewidzianych w art. 9 *dyrektywy 93/109/WE* przekazywały wszystkie dodatkowe, istotne dane osobowe niezbędne do identyfikacji wyborców przez organy państwa pochodzenia. Komisja postuluje stosowanie jednolitych i bezpiecznych środków komunikacji elektronicznej umożliwiających skuteczne i bezpieczne przekazywanie danych, które wymienia w załączniku.

1.5. Kampania wyborcza i organizacja wyborów – postulaty i zalecenia

W poprzednich podrozdziałach omówiono wprowadzone w związku z tegorocznymi wyborami zmiany w regulacjach prawnych wyborów na poziomie UE. W tym punkcie zwracamy uwagę na zmiany postulowane w rezolucjach Parlamentu Europejskiego (z 4 lipca 2013 i 22 listopada 2012) oraz *komunikacie COM(2013) 126* i *zaleceniu 2013/142/UE* Komisji Europejskiej. Sformułowano tam szereg zaleceń i apeli dotyczących kwestii nie uregulowanych w sposób prawnie wiążący na poziomie UE, przede wszystkim w odniesieniu do kampanii wyborczej i organizacji wyborów 2014.

Zarówno Komisja, jak i Parlament Europejski postulują, aby:

- państwa członkowskie zachęcały do informowania wyborców, a partie polityczne podawały do publicznej wiadomości informacje o powiązaniach pomiędzy partiami politycznymi na szczeblu krajowym i europejskim. Komisja rekomenduje państwom

członkowskim, aby wykazywać te powiązania na kartach do głosowania a PE wzywa państwa i partie, by umieszczać na kartach do głosowania nazwy lub symbole europejskich partii politycznych¹⁹;

- każda partia wyznaczyła swojego kandydata na przewodniczącego Komisji oraz przedstawiła jego program.

W odniesieniu do wyboru kandydatów na członków PE, Parlament postuluje, aby:

- partie polityczne przyjęły demokratyczne i przejrzyste procedury wyboru swoich kandydatów na posłów do PE i na przewodniczącego KE,
- nazwiska osób wybranych do kandydowania zostały podane do wiadomości publicznej przynajmniej na 6 tygodni przed rozpoczęciem wyborów,
- partie polityczne zadbały o równą reprezentację płci na listach.

W zakresie informowania opinii publicznej, PE zachęca państwa członkowskie do zezwolenia na emitowanie politycznych programów informacyjnych przez europejskie partie polityczne, a także przeprowadzenia publicznej kampanii zachęcającej obywateli do wzięcia udziału w głosowaniu, a europejskie partie polityczne do organizowania debat publicznych między mianowanymi kandydatami na przewodniczącego KE.

Komisja, mając na względzie poprawę funkcjonowania europejskich partii, także w kontekście wyborów do PE, przedstawiła projekt rozporządzenia w sprawie statutu i finansowania europejskich partii politycznych COM (2012) 499, którego procedura legislacyjna nie została jednak zakończona (por. rozdz. 3).

1.6. Wdrożenie nowych regulacji UE do prawa polskiego

W Polsce wybory do PE są uregulowane w Dziale VI (art. 328-368) ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (z późn. zmianami)²⁰, który określa system wyborczy, w tym czynne i bierne prawo wyborcze, liczbę okręgów, próg minimalny, zasady organizacji wyborów, zgłaszania kandydatów, prowadzenia i finansowania kampanii wyborczej, ustalania i ogłaszania wyników przez PKW (szczegółowe informacje – Załącznik nr 4).

15 lutego 2014 roku weszły w życie zmiany *Kodeksu wyborczego*²¹ wdrażające postanowienia *dyrektywy Rady 2013/1/UE* (art. 344-346 Kodeksu wyborczego). Nowelizacja dotyczy dwóch kwestii:

- 1) rozszerzenia zakresu oświadczenia składanego przez uprawnionego do kandydowania wyborcę niebędącego obywatelem polskim, zgodnie z art. 10 ust. 1 *dyrektywy 93/109/WE*
 - zastąpienie obowiązku przedstawiania przez kandydata na posła do PE, niebędącego obywatelem polskim, zaświadczenia wydanego przez właściwy urząd jego państwa pochodzenia – obowiązkiem złożenia przez niego oświadczenia, że nie został pozbawiony, na mocy orzeczenia sądu lub decyzji administracyjnej podlegającej zaskarżeniu, prawa do kandydowania w wyborach do Parlamentu Europejskiego w państwie członkowskim UE jego pochodzenia,

¹⁹ Informacja nt. umieszczania zalecanych informacji na kartach w poszczególnych państwach członkowskich: http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/overview_implementing_rec_ep_elections.pdf (dostęp: 08.05.2014).

²⁰ Dz.U. 2011, nr 21, poz. 112, z późn. zm.; **tekst ujednolicony**: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20110210112&type=3> (dostęp: 08.05.2014).

²¹ Dz.U. 2014, poz. 180.

- podanie informacji o ostatnim adresie zamieszkania w państwie członkowskim UE jego pochodzenia;
- 2) ustanowienia jednego punktu kontaktowego, zgodnie z art. 6 ust. 5 *dyrektywy 93/109/WE*
- organem właściwym do przyjmowania i przekazywania informacji niezbędnych do ustalania prawa wybieralności kandydatów na posłów do Parlamentu Europejskiego, którzy kandydują w państwie członkowskim Unii Europejskiej innym niż państwo członkowskie ich pochodzenia jest minister właściwy do spraw wewnętrznych.

2. PRZEPISY ODNOŚĄCE SIĘ DO WYBORU PRZEWODNICZĄCEGO KE

Przed wejściem w życie Traktatu z Lizbony procedura wyboru przewodniczącego KE była określona w art. 214 TWE i przewidywała nominację przez Radę UE zebraną w składzie szefów państw lub rządów i zatwierdzenie przez PE, a następnie mianowanie przewodniczącego i pozostałych członków Komisji przez Radę.

Traktat z Lizbony wprowadził w tej procedurze zmiany, które wzmacniają pozycję PE. Po pierwsze, zgodnie z art. 17 ust. 7 TUE, Rada Europejska przedstawia PE kandydata na funkcję przewodniczącego Komisji, uwzględniając wybory do PE i po przeprowadzaniu stosownych konsultacji. Ponadto, zgodnie z *Deklaracją [nr 11] odnoszącą się do art. 17 ust. 6 i 7 Traktatu o Unii Europejskiej*:

- Parlament Europejski i Rada Europejska wspólnie ponoszą odpowiedzialność za sprawny przebieg procesu wyboru przewodniczącego Komisji Europejskiej,
- przed podjęciem decyzji przez Radę Europejską, przedstawiciele Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej przeprowadzą niezbędne konsultacje,
- konsultacje te będą koncentrowały się na kwalifikacjach kandydatów na urząd przewodniczącego Komisji, z uwzględnieniem wyborów do Parlamentu Europejskiego, zgodnie z art. 17 ust. 7 TUE,
- sposób przeprowadzania takich konsultacji może zostać określony w odpowiednim czasie za wspólnym porozumieniem Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej.

Po drugie, zgodnie z art. 14 ust. 1 i 17 ust. 7 TUE, kandydat na przewodniczącego KE jest wybierany, a nie zatwierdzany przez PE, co jednak w praktyce nie zmienia faktu, że PE wybiera kandydata nominowanego wcześniej przez Radę Europejską. Jeżeli nie uzyska on większości, Rada Europejska, stanowiąc większością kwalifikowaną, przedstawia w terminie miesiąca nowego kandydata, który jest wybierany przez Parlament Europejski zgodnie z tą samą procedurą.

Art. 14 TUE

1. Parlament Europejski pełni, wspólnie z Radą, funkcje prawodawczą i budżetową. Pełni funkcje kontroli politycznej i konsultacyjne zgodnie z warunkami przewidzianymi w Traktatach. Wybiera przewodniczącego Komisji.

Art. 17 TUE

7. Uwzględniając wybory do Parlamentu Europejskiego i po przeprowadzeniu stosownych konsultacji, Rada Europejska, stanowiąc większością kwalifikowaną, przedstawia Parlamentowi Europejskiemu kandydata na funkcję przewodniczącego Komisji. Kandydat ten jest wybierany przez Parlament Europejski większością głosów członków wchodzących w jego skład. Jeżeli nie uzyska on większości, Rada Europejska, stanowiąc większością kwalifikowaną, przedstawia, w terminie miesiąca, nowego kandydata, który jest wybierany przez Parlament Europejski zgodnie z tą samą procedurą. [...]

Przewodniczący, wysoki przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa i pozostali członkowie Komisji podlegają kolegialnie zatwierdzeniu w drodze głosowania przez Parlament Europejski. Na podstawie takiego zatwierdzenia Rada Europejska mianuje Komisję, stanowiąc większością kwalifikowaną.

W komentarzach wskazuje się, że nie jest do końca jasne, co oznacza w praktyce, że Rada Europejska uwzględni wybory do PE i przeprowadza stosowne konsultacje²². W rezolucji PE z 12 grudnia 2013, Parlament Europejski wezwał Radę Europejską do jasnego określenia przed rozpoczęciem kampanii poprzedzającej wybory do Parlamentu Europejskiego, w jaki sposób zamierza respektować wybór obywateli europejskich w sprawie procedury prowadzącej do wyboru przewodniczącego Komisji, zgodnie z art. 17 ust. 7 TUE. Jednocześnie przypomniał o znaczeniu, jakie ma zwiększenie widoczności i europejskiego charakteru kampanii wyborczej i wezwał wszystkich członków Rady Europejskiej do ogłoszenia z wyprzedzeniem, w jaki sposób zamierzają respektować wybór dokonany przez swoich współobywateli, jeżeli w jego wyniku pojawi się kandydat lub kilku kandydatów z ich kraju do pełnienia funkcji komisarza.

Ponadto, w rezolucji PE z 4 lipca 2013 Parlament wezwał europejskie i krajowe partie polityczne do wskazania przed wyborami do PE, którego kandydata na przewodniczącego KE wspierają oraz zaapelował do europejskich partii politycznych o mianowanie swoich kandydatów na tę funkcję odpowiednio wcześniej przed wyborami, aby umożliwić przeprowadzenie ogólnoeuropejskiej kampanii, m.in. w oparciu o program kandydata na przewodniczącego Komisji. PE zaproponował zawarcie przed wyborami porozumienia między Parlamentem Europejskim a Radą Europejską dotyczącego

²² Y. Bertoini: *European Elections : less abstention, more populism?*, "Notre Europe Tribune", 14.11.2013, s. 3-4, <http://www.notre-europe.eu/media/europeanelectionsabstentionpopulismbertoinine-jdinov2013.pdf?pdf=ok> (dostęp: 08.05.2014); Y. Bertoini, V. Kreiling: *What political balance of power in the next European Parliament?*, "Notre Europe Policy Paper", 24.11.2013, s. 21, <http://www.notre-europe.eu/media/balanceofpowerep2014bertoininikreilingerne-jdinov2013.pdf?pdf=ok> (dostęp: 08.05.2014); J. Emmanouilidis, C. Stratulat: *The European Parliament elections 2014 - Watershed or, again, washed out?*, European Policy Centre, „Discussion Paper”, 09.09.2013, s. 6, http://www.epc.eu/documents/uploads/pub_3699_ep_elections_2014.pdf (dostęp: 08.05.2014); Ch. Garach: *Barroso's succession: Interpretations differ*, „Europolitics”, 30.10.2013; H. Grabbe, S. Lehne: *The 2014 European elections: Why a partisan Commission president would be bad for the EU*, Center for European Reform, 14 October 2013, s. 5-7, http://www.cer.org.uk/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2013/esy_commissionpres_11oct13-7937.pdf (dostęp: 08.05.2014).

konsultacji między obiema instytucjami w sprawie wyboru nowego przewodniczącego Komisji. Parlament wyraził też oczekiwanie, że kandydatura osoby zaproponowanej przez europejską partię polityczną, która uzyskała najwięcej miejsc w Parlamencie, zostanie uwzględniona w pierwszej kolejności w celu ustalenia, czy zyska poparcie bezwzględnej większości w Parlamencie.

Na 27 maja 2014 przewodniczący Rady Europejskiej Herman Van Rompuy zwołał nieformalne spotkanie szefów państw i rządów państw UE, na którym mają zostać ocenione wyniki wyborów oraz podjęta bliższa analiza kandydatów na przewodniczącego KE. Decyzja o zwołaniu spotkania szefów państw i rządów, w celu omówienia ewentualnych kandydatów na przewodniczącego KE w tak krótkim czasie po zakończeniu wyborów do PE, spotkała się z krytyką ze strony części członków PE²³.

10 kwietnia 2014 Konferencja Przewodniczących PE spotkała się z przewodniczącym Rady Europejskiej, aby omówić praktyczne aspekty wyboru przewodniczącego Komisji. Większość grup politycznych PE uznała, że przyszły przewodniczący Komisji musi zostać wybrany z grona wiodących kandydatów przedstawionych przez grupy polityczne. Konferencja Przewodniczących ustaliła również, że spotka się 27 maja, w celu dokonania oceny wyników wyborów oraz poinformowania o rezultatach tej oceny przewodniczącego Rady Europejskiej przed nieformalnym spotkaniem szefów państw i rządów państw UE²⁴.

3. INICJATYWY MAJĄCE NA CELU ZMIANĘ AKTU DOTYCZĄCEGO WYBORÓW ORAZ WPROWADZENIE STATUTU EUROPEJSKIEJ PARTII POLITYCZNEJ

W latach 2010-2012 trwały w PE prace nad projektem zmian *Aktu dotyczącego wyborów*. Celem projektu było zwiększenie legitymacji i skuteczności PE poprzez wzmocnienie demokratycznego wymiaru europejskiego i sprawiedliwszy podział miejsc między państwami. Proponowane zmiany przewidywały m.in.:

- wybieranie 25 posłów do PE z ogólnoeuropejskiej ponadnarodowej listy,
- przyjęcie wspólnego terminu wyborów do PE,
- ustalenie we wszystkich państwach tego samego wieku uprawniającego do kandydowania i głosowania.

Ostatecznie prace nad projektem nie zostały zakończone. Ostatnie sprawozdanie w sprawie zmian *Aktu dotyczącego wyborów* zostało przyjęte przez Komisję Spraw Konstytucyjnych PE w lutym 2012 roku²⁵.

Jednocześnie warto zauważyć, że Parlament Europejski, biorąc pod uwagę, że nie wszystkie państwa określiły progi minimalne przydziału mandatów (por. Załącznik nr 3), w swojej rezolucji z 22 listopada 2012 wezwał państwa członkowskie do ustanowienia w krajowych ordynacjach wyborczych, zgodnie z art. 3 *Aktu dotyczącego wyborów*,

²³ Informacje ze strony internetowej Rady Europejskiej, <http://www.european-council.europa.eu/council-meetings?lang=pl> (dostęp: 08.05.2014) oraz Ch. Garach.: *Member state leaders to meet two days after May vote*, "Europolitics", 31.01.2014.

²⁴ Komunikat prasowy PE: *EP Conference of Presidents: arrangements for electing next Commission President*, 10.04.2014, <http://www.europarl.europa.eu/news/pl/news-room/content/20140410IPR43256/html/EP-Conference-of-Presidents-arrangements-for-electing-next-Commission-President> (dostęp: 08.05.2014).

²⁵ Więcej: *Zmiana Aktu dotyczącego wyborów członków Parlamentu Europejskiego w powszechnych wyborach bezpośrednich*, http://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=article&id=438&Itemid=298#n2 (dostęp: 08.05.2014). Informacje ze strony Komisji Spraw Konstytucyjnych PE: <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/afco/reports.html?linkedDocument=true&ufolderComCode=AFCO&ufolderLegId=7&ufolderId=06521&urefProcYear=&urefProcNum=&urefProcCode=#menuzone> (dostęp: 19.05.2014)

odpowiednich i proporcjonalnych progów minimalnych przydziału mandatów, co ma zapewnić wiarygodne większości w PE, które będą miały zasadnicze znaczenie dla stabilności procedur ustawodawczych.

We wrześniu 2012 KE przedstawiła dwa projekty legislacyjne zawierające nowe przepisy regulujące funkcjonowanie europejskich partii politycznych i zasady ich finansowania²⁶. Proponowane rozwiązania, mające wzmocnić europejskie partie polityczne a przez to wspierać demokratyczny przebieg wyborów, przewidują m.in.:

- wprowadzenie europejskiego statutu prawnego, który dawałby możliwość zarejestrowania się jako europejska partia lub fundacja polityczna w oparciu o przepisy prawa unijnego,
- uzależnienie finansowania z budżetu UE od uznania za europejską partię lub fundację polityczną oraz zmiany w zakresie finansowania,
- zaostrzenie wymogów w zakresie sprawozdawczości, wzmocnienie mechanizmów kontroli i wprowadzenie nowego systemu sankcji administracyjnych i finansowych.

W stosunku do obu wniosków Rada i PE zawarły wstępne porozumienie, jednak nie zostało one jeszcze formalnie przyjęte²⁷.

4. DEBATA W PARLAMENTACH NARODOWYCH PRZED WYBORAMI DO PE W 2014 ROKU

Najobszerniejszym źródłem informacji i jedynym dotychczas zbiorczym opracowaniem nt. debaty w parlamentach narodowych przed wyborami do PE w 2014 jest 20 raport COSAC²⁸, sporządzony na podstawie ankiet nadesłanych przez poszczególne izby. Raport został opublikowany w październiku 2013, a więc obejmuje tylko informacje na temat działań podejmowanych przez parlamenty w I połowie 2013 i ewentualnych planowanych debatach dotyczących wyborów do PE.

Kwestionariusz zawierał dwie grupy pytań: o dyskusję nad rozwiązaniami dotyczącymi wyborów europejskich 2014 oraz o angażowanie obywateli w dialog na temat nadchodzących wyborów.

Jeśli chodzi o pierwsze zagadnienie, to 18 parlamentów/izb (spośród 38) podjęło debatę, choć oczywiście w odniesieniu do różnych aspektów tych rozwiązań (przedstawienie powiązań między partiami krajowymi a europejskimi, powołanie przewodniczącego Komisji Europejskiej, usprawnienie przebiegu wyborów). Tylko nieliczne zajęły się konkretnymi dokumentami, takimi jak *rezolucja PE z 4 lipca 2013 w sprawie poprawy organizacji wyborów*, czy komunikat KE *Przygotowanie do wyborów do PE w 2014* (COM 2013(126)) wraz z *zaleceniem Komisji 2013/142/UE* dotyczącym usprawnienia demokratycznego i skutecznego

²⁶ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie statutu i finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych, COM (2012) 499, <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0499:FIN:PL:PDF> (dostęp: 08.05.2014); Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (EU, Euratom) nr 966/2012 w odniesieniu do finansowania europejskich partii politycznych, COM(2012) 0712, <http://old.eu-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0712:FIN:PL:PDF> (dostęp: 08.05.2014).

²⁷ European Commission Daily News, 26.02.2014: http://europa.eu/rapid/press-release_MEX-14-0226_en.htm (dostęp: 08.05.2014); Informacje dotyczące procesu legislacyjnego z bazy PreLex dla COM(2012) 499: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=pl&DosId=201916 (dostęp: 19.05.2014) i dla COM(2012) 712: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=pl&DosId=202201 (dostęp: 19.05.2014).

²⁸ Dwudziesty raport półroczny: zmiany stosowanych w Unii Europejskiej procedur i praktyk dotyczących kontroli parlamentarnej, Włno, 27-29.10.2013, http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/international/raport_cosac_20.pdf (dostęp: 19.05.2014).

przeprowadzania wyborów do PE²⁹, a niektóre zapowiedziały przeprowadzenie debat w drugiej połowie 2013 i pierwszej połowie 2014 lub w ogóle wykluczyły tego rodzaju inicjatywy.

Według informacji zawartych w bazie IPEX, *komunikat COM(2013) 126* i *zalecenie Komisji 2013/142/UE* rozpatrzyło 13 parlamentów/izb, jednakże opinie lub uwagi przyjęły: Izba Deputowanych i Senat parlamentu Rumunii, Komisja ds. Europejskich Seimasu oraz Komisja Kontroli Spraw Europejskich Izby Gmin³⁰.

W Sejmie *komunikat COM(2013) 126* i *zalecenie 2013/142/UE* były rozpatrywane przez Komisję do Spraw Unii Europejskiej 10 lipca 2013³¹. Przedstawiając stanowisko rządu do obu dokumentów, podsekretarz stanu w MSZ Henryka Mościcka-Dendys zwróciła uwagę, że:

- wskazanie związku między krajowymi partiami politycznymi a partiami europejskimi powinno być przede wszystkim rolą partii politycznych oraz utworzonych przez nie komitetów wyborczych, a nie samych organów państw członkowskich,
- jeśli chodzi o ustanowienie wspólnej daty wyborów do PE, wybory powinny się w miarę możliwości odbywać w spójnym terminie, ale państwa członkowskie powinny mieć swobodę stosowania się do własnych tradycji ustrojowych oraz własnych przepisów prawa wyborczego,
- decyzje o działaniach podejmowanych przez partie polityczne w trakcie trwania kampanii powinny należeć wyłącznie do tworzonych przez te partie komitetów wyborczych.

Komisja rozpatrywała oba dokumenty w trybie art. 151 ust. 1 regulaminu Sejmu z uwzględnieniem art. 3 ust. 2 ustawy kooperacyjnej i przyjęła do wiadomości informację Rady Ministrów.

W odniesieniu do kwestii angażowania obywateli w dialog dotyczący wyborów europejskich, 13 parlamentów/izb spośród 31, które udzieliły odpowiedzi, informowało, że podjęło lub zamierza podjąć takie inicjatywy. Angażowanie to miało formy organizowania debat w mediach, spotkań publicznych, seminariów, spotkań z ekspertami, działań informacyjno-edukacyjnych. W nielicznych parlamentach podstawowa informacja o wyborach do PE i ich krajowym przebiegu została umieszczona na stronach internetowych: w Belgii (na stronach obu izb) – obok informacji o przeprowadzanych równolegle wyborach krajowych³², na stronie Bundestagu³³ oraz najszerzej – na stronach parlamentu chorwackiego³⁴ i Ośrodka Informacji o UE szwedzkiego Riksdagu³⁵, gdzie omówiono skład PE, przebieg wyborów, frekwencję, a także inicjatyw KE i PE mające na celu wzmocnienie europejskiego wymiaru wyborów.

²⁹ Por. przyp. 9 i 11.

³⁰ Baza IPEX - COM(2013) 126: <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/document/COM20130126.do> (dostęp: 08.05.2014).

³¹ Informacja o rozpatrywaniu COM(2013) 126 i zalecenie 2013/142/UE (C(2013) 1303) w bazie EDL-S: <http://orka.sejm.gov.pl/SUE7.nsf/a754d0164c746e9ac125702800428694/d0bb6f7900762722c1257b2f005cc191?OpenDocument> (dostęp: 22.05.2014).

³² <http://www.dekamer.be/kvvcr/showpage.cfm?section=verkiezingen&language=fr&html=/site/wwwroot/verkiezingen/indexF.html> oraz http://www.senate.be/actueel/homepage/Elections_2014/campagne/140313.Site%20web.Chambre-S%E9nat.F.pdf (dostęp: 14.05.2014).

³³ <http://www.bundestag.de/dokumente/textarchiv/2014/-/273306> (dostęp: 14.05.2014).

³⁴ <http://www.sabor.hr/izbori-za-europski-parlament-22-25-svibnja-2014> (dostęp: 14.05.2014).

³⁵ <http://www.eu-upplysningen.se/eu-valet> (dostęp: 14.05.2014).

5 izb zadeklarowało, że nie będzie angażować obywateli w dialog na temat wyborów, a kilka uznało, że dialog ten nie powinien być organizowany przez krajowe instytucje parlamentarne.

Stanowisko wobec wyborów do Parlamentu Europejskiego zajęły także Konferencja Komisji ds. Unijnych Parlamentów UE, czyli COSAC, i Konferencja Przewodniczących Parlamentów UE.

XLIX konferencja COSAC na spotkaniu w Dublinie, w czerwcu 2013, podkreśliła znaczenie rzeczywistej debaty publicznej przed wyborami i uznała, że parlamenty oraz partie polityczne powinny zwiększyć swoje zaangażowanie jako organizatorzy debat na tematy europejskie, uświadamiając obywatelom ich prawa oraz wyzwania w związku z wyborami do PE.

L konferencja COSAC w Wilnie, w październiku 2013, zachęciła parlamenty do uruchomienia środków w celu wzmocnienia demokratycznego charakteru wyborów do PE oraz do angażowania się przed wyborami w debaty polityczne na kluczowe tematy; podkreśliła znaczenie wyboru przewodniczącego Komisji przez Parlament; wezwała krajowe i europejskie partie polityczne do działań na rzecz konstruktywnej przedwyborczej debaty o kwestiach europejskich, a nie krajowych³⁶.

Konferencja Przewodniczących Parlamentów UE, w kwietniu 2013 w Nikozji, podkreśliła znaczenie wysokiej frekwencji w wyborach oraz zachęciła obywateli do korzystania z praw wyborczych³⁷.

5. KAMPANIA INFORMACYJNA PE ORAZ INICJATYWY KE

Kampania informacyjna związana z wyborami do PE w 2014 została zainaugurowana 10 września 2013 roku pod hasłem „Tym razem jest inaczej - Działaj. Reaguj. Decyduj.”³⁸.

Podstawowe założenia kampanii, zawarte w dokumentach zatwierdzonych przez Prezydium PE³⁹, przewidują m.in konieczność przedstawienia PE jako kluczowego decydenta i prawodawcy, nasilenia dialogu z obywatelami UE z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi i platform oraz konieczność ograniczenia kampanii do obiektywnych informacji nt. PE i powstrzymania się od wykorzystywania kampanii do celów politycznych. Przewodniczący PE zastrzegł, że kampania nie powinna odwoływać się w żaden sposób do jego osoby.

Kampania, która ma trwać dopóki nowo wybrany Parlament nie wybierze kolejnego przewodniczącego Komisji Europejskiej, przebiega w 4 etapach:

- wrzesień - październik 2013 – przedstawienie nowych uprawnień nabytych przez PE oraz ich wpływu na ludzi żyjących w UE;

³⁶ Spotkania COSAC:

http://oide.sejm.gov.pl/oide/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=3&Itemid=246 (dostęp: 19.05.2014).

³⁷ Konkluzje prezydencji Konferencji Przewodniczących Parlamentów UE, Nikozja, 21–23.04.2013, http://oide.sejm.gov.pl/oide/images/files/international/konkluzje_kppue_04.13.pdf (dostęp: 19.05.2014).

³⁸ *Parlament Europejski rozpoczyna kampanię informacyjną przed wyborami europejskimi w 2014*, Komunikat prasowy PE, 10.09.2013,

<http://www.elections2014.eu/pl/news-room/content/20130906IPR18827/html/Parlament-Europejski-rozpoczyna-kampanie%C4%99-informacyjn%C4%85-przed-wyborami> (dostęp: 08.05.2014).

³⁹ Protokół z posiedzenia Prezydium PE w dniu 20.05.2013 (dostęp: 08.05.2014):

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/organes/bureau/proces_verbal/2013/05-20/BUR_PV\(2013\)05-20_PL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/organes/bureau/proces_verbal/2013/05-20/BUR_PV(2013)05-20_PL.pdf):

Protokół z posiedzenia Prezydium PE w dniu 2.07.2012 (dostęp: 08.05.2014):

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/organes/bureau/proces_verbal/2012/07-02/BUR_PV\(2012\)07-02_PL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/organes/bureau/proces_verbal/2012/07-02/BUR_PV(2012)07-02_PL.pdf):

Protokół z posiedzenia Prezydium PE w dniu 9.05.2012 (dostęp: 08.05.2014):

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/organes/bureau/proces_verbal/2012/05-09/BUR_PV\(2012\)05-09_PL.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/organes/bureau/proces_verbal/2012/05-09/BUR_PV(2012)05-09_PL.pdf).

- październik 2013 - styczeń 2014 – organizacja interaktywnych konferencji na pięć kluczowych tematów w wybranych miastach Europy:
 - gospodarka – 20 lutego 2014 w Madrycie⁴⁰,
 - zatrudnienie – 15 października 2013 w Paryżu⁴¹,
 - jakość życia – 23 stycznia 2013 w Rzymie⁴²,
 - pieniądze – 5 grudnia 2013 we Frankfurcie nad Menem⁴³ oraz
 - miejsce UE w świecie – 14 listopada 2013 w Warszawie⁴⁴;
- luty 2014 - wybory – kampania właściwa, która skoncentruje się na informowaniu o samych wyborach i na uświadamianiu, że wynik wyborów do PE zadecyduje także o kształcie KE,
- po wyborach – etap finałowy kampanii, będzie on skoncentrowany na nowo wybranym Parlamencie, który wybierze przewodniczącego Komisji Europejskiej oraz na inauguracji nowej Komisji.

Ponadto, zgodnie z informacjami przedstawionymi przez PE w aneksie do 20 półrocznego raportu COSAC⁴⁵, Parlament podejmie szereg działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej dotyczącej wyborów do PE, takich jak: regionalne fora dyskusji i debaty przy okrągłym stole, seminaria dla dziennikarzy, aktywność medialna (portale społecznościowe, pomoc w organizowaniu debat z udziałem kandydatów na przewodniczących PE), materiały informacyjne.

2 grudnia 2013 w ramach kampanii informacyjnej PE uruchomił stronę internetową poświęconą wyborom⁴⁶. Na stronie znajdują się, poza materiałami dla prasy, informacje o PE i wyborach, a także kluczowych tematach podejmowanych w ramach drugiego etapu kampanii informacyjnej, podstawowe dane dotyczące poszczególnych państw członkowskich, w tym ich systemu wyborczego, a także informacje nt. europejskich partii politycznych.

W Polsce kampania informacyjna Parlamentu przed wyborami europejskimi została zainaugurowana 13 września 2013 przez Biuro Informacyjne PE w Warszawie, które m.in.:

- zorganizowało cykl debat tematycznych dotyczących m.in. rynku pracy i budżetu UE,
- wspólnie z Centrum Studiów Wyborczych UMK i pod patronatem PKW, podjęło inicjatywę *Wybory? Lubię to!*, mającą na celu zachęcenie młodzieży, która w ostatnich latach

⁴⁰ Informacje na stronie: <http://www.elections2014.eu/pl/news-room/content/20140219STO36470/html/ReACT-Madrid-Jak-stworzy%C4%87-stabilny-model-gospodarczy-dla-Europy> (dostęp: 08.05.2014).

⁴¹ Informacje na stronie: <http://www.elections2014.eu/pl/news-room/content/20131014STO22246/html/Zatrudnienie-pomys%C5%82y-na-przysz%C5%82o%C5%9B%C4%87-bez-strachu> (dostęp: 08.05.2014).

⁴² Informacje na stronie: <http://www.elections2014.eu/pl/news-room/content/20140121STO33303/html/Jako%C5%9B%C4%87-%C5%BCydia-od-bezpiecze%C5%84stwa-%C5%BCywno%C5%9Bci-po-ochron%C4%99-danych> (dostęp: 08.05.2014).

⁴³ Informacje na stronie: <http://www.elections2014.eu/pl/news-room/content/20131202STO29504/html/ReAct-Frankfurt-jak%C4%85-warto%C5%9B%C4%87-ma-inwestowanie-w-europejskie-warto%C5%9Bci> (dostęp: 08.05.2014).

⁴⁴ Informacje na stronie: <http://www.elections2014.eu/pl/news-room/content/20131111STO24348/html/Anga%C5%BCuj%C4%85c-si%C4%99-poza-granicami> (dostęp: 08.05.2014).

⁴⁵ *Annex to the Twentieth Bi-annual Report on Developments in European Union on Procedures and Practices Relevant to Parliamentary Scrutiny: Replies of National Parliaments and the European Parliament*, Vilnius, 27-29 October 2013, s. 435-436, http://oide.sejm.gov.pl/oide/en/images/files/international/raport_cosac_20_annex_en.pdf (dostęp: 08.05.2014).

⁴⁶ <http://www.europarl.europa.eu/news/pl/news-room/content/20131202STO29505/html/Strona-wybor%C3%B3w-EP2014-ju%C5%BC-online!> (dostęp: 08.05.2014).

osiągnęła pełnoletność do uczestnictwa w wyborach do PE 2014; wyniki inicjatywy zostały podsumowane podczas konferencji w Sejmie RP, która odbyła się 25 kwietnia⁴⁷;

- informowało o wydarzeniach oraz projektach realizowanych przez organizacje pozarządowe w celu zwiększenia frekwencji w wyborach europejskich w Polsce⁴⁸;
- zaprezentowało wyniki badań dotyczących ułatwień w głosowaniu dla osób starszych i niepełnosprawnych, przeprowadzonych przez Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich oraz Centrum Badania Opinii Społecznej⁴⁹.

Ponadto Biuro Informacyjne PE we Wrocławiu, wraz z Przedstawicielstwem Regionalnym Komisji Europejskiej w Polsce, zorganizowały spotkanie, na którym zostały przedstawione wyniki badania przeprowadzonego przez Instytut Spraw Publicznych analizującego 17 kluczowych głosowań w Parlamencie Europejskim w latach 2009-2014⁵⁰.

Niezależnie od działań PE, również Komisja podjęła inicjatywy mające na celu zwiększenie zaangażowania obywateli w debatę nad przyszłością UE w kontekście wyborów do PE, w tym Europejski Rok Obywateli⁵¹ oraz dialog obywateli⁵². Przedstawiła także propozycje dwunastu nowych działań w celu pokonywania przeszkód, na jakie nadal napotykają obywatele UE w korzystaniu z przysługujących im praw. Te działania będą podejmowane w 6 obszarach, takich jak np. wzmacnianie praw wyborczych obywateli i promowanie ich pełnego udziału w życiu demokratycznym UE⁵³.

⁴⁷ http://www.europarl.pl/pl/strona_glowna/aktualnosci/news/2014pl/april/europejskie_wybory_mlodych.html (dostęp: 08.05.2014).

⁴⁸ Strona internetowa Biura Informacyjnego PE w Polsce poświęcona wyborom w 2014: http://www.europarl.pl/pl/wybory_2014.html (dostęp: 08.05.2014).

⁴⁹ http://www.europarl.pl/pl/strona_glowna/aktualnosci/news/2014pl/april/raport_cbos_rpo.html (dostęp: 08.05.2014).

⁵⁰ http://www.europarl.pl/pl/biuro_we_wroclawiu/2014wroc/widok_17_glosowan.html (dostęp: 08.05.2014)

⁵¹ W ramach obchodów Europejskiego Roku Obywateli odbywały się konferencje i wydarzenia, których uczestnicy dyskutowali na temat praw obywateli w UE i przyszłości Unii. Więcej na stronie internetowej Europejskiego Roku Obywateli: <http://europa.eu/citizens-2013/pl/home> (dostęp: 08.05.2014).

⁵² Dialog obywateli to inicjatywa KE przeprowadzenia debat obywatelskich (od 2012) we wszystkich państwach członkowskich UE, poświęconych przyszłości UE, w tym propozycjom pogłębienia unii gospodarczej i walutowej oraz legitymizacji unii politycznej. Więcej na stronie: http://ec.europa.eu/debate-future-europe/index_pl.htm (dostęp: 08.05.2014) oraz w sprawozdaniu KE *Dialogi z obywatelami jako wkład w rozwój europejskiej przestrzeni publicznej*, COM(2014) 173, <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc54477af3e0144f4aa9b8050e5.do> (dostęp: 08.05.2014).

⁵³ *Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Sprawozdanie na temat obywatelstwa UE – 2013 r. Prawa i przyszłość obywateli Unii*, COM(2013) 269, <http://www.ipex.eu/IPEXL-WEB/dossier/files/download/082dbcc53dbcb74e013ec8067f7d3a56.do> (dostęp: 08.05.2014).

6. LITERATURA UZUPEŁNIAJĄCA

- Bertoncini Y.: *European Elections: less abstention, more populism?*, "Notre Europe Tribune", 14.11.2013.
- Bertoncini Y., Chopin T.: *Des visages sur des clivages : les élections européennes de mai 2014*, Notre Europe – Jacques Delors Institute, 25.04.2014.
- Bertoncini Y., Kreiling V.: *What political balance of power in the next European Parliament?*, "Notre Europe Policy Paper", 24.11.2013.
- Bonvicini G.: *Towards a new procedure for appointing the President of the European Commission*, *Trans European Policy Studies Association*, "TEPSA Policy Paper", January 2014.
- Delors J., Vitorino A., Lamy P. i inn.: *European elections: full steam ahead!*, Notre Europe – Jacques Delors Institute, "Tribune", 10.01.2014.
- Emmanouilidis J., Stratulat C.: *The European Parliament elections 2014 - Watershed or, again, washed out?*, European Policy Centre, „Discussion Paper”, 09.09.2013.
- *The European Parliament: it has to do with you*, "European Policy Briefs", EGMONT – The Royal Institute for International Relations, 26.03.2014.
- Fernandes S.: *What are the economic and social issues of the European elections of 2014?*, "Notre Europe Synthesis", 2.10.2013.
- Formuszewicz R., Stormowska M.: *Wybory do Parlamentu Europejskiego w 2014 r.: czy obywatele Unii Europejskiej się od niej odwrócą?*, „Biuletyn PISM” nr 77 (1053), 25.07.2013.
- Gostyńska A., Parkes R.: *The May 2014 Elections: Towards a Europe of Political Party Family Competition*, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, „Bulletin PISM” no 137 (590), 16.12.2013.
- Grabbe H., Lehne S.: *The 2014 European elections: Why a partisan Commission president would be bad for the EU*, Center for European Reform, 14 October 2013.
- Hix S.: *Why the 2014 European Elections Matter: Ten Key Votes in the 2009–2013 European Parliament*, Swedish Institute for European Policy Studies (SIEPS), „European Policy Analysis” 2013, iss. 15.
- Lehmann W.: *The European Elections: EU Legislation, National Provisions and Civic Participation*, "Study", European Parliament - Directorate General For Internal Policies, 14.03.2014.
- Piedrafita S.: *Elections to the European Parliament and the trouble with vox populi*, "EPIN Commentary" no. 12/22, August 2013.
- Piedrafita S., Renman V.: *The 'Personalisation' of the European Elections: A half-hearted attempt to increase turnout and democratic legitimacy?*, "EPIN Papers" no. 37, The European Policy Institutes Network, 11.04.2014.
- Poptcheva E.: *'Europeanisation' of the 2014 EP elections*, "Library Briefing", Library of the European Parliament, 27.06.2013.
- Ruiz de Garibay D.: *The 2014 elections to the European Parliament: towards truly European elections?*, "Analysis of the Real Instituto Elcano" no. 17/2014, Real Instituto Elcano, 19.03.2014.
- Rulka M.: *Wybrane problemy wyborów do Parlamentu Europejskiego*, "INFOS Zagadnienia społeczno-gospodarcze" nr 8 (168), Biuro Analiz Sejmowych, 23.04.2014.

- Szczepanik M.: *The 2014 European Elections in Poland: Are we in for another uninspiring campaign?*, European Policy Institutes Network, „EPIN Commentaries”, 20.12.2013.
- Theys M.: *Vingt-huit scrutins nationaux pour un Parlement en constante evolution*, "European Policy Briefs" no. 26, EGMONT – The Royal Institute for International Relations, 22.03.2014.

7. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik I: Skład PE VII kadencji

Parlament Europejski wybrany w czerwcu 2009 pod rządami Traktatu z Nicei (art. 189 i 190 TWE) i zmieniających go traktatów akcesyjnych liczył 736 posłów.

Traktat z Lizbony, który wszedł w życie 1 grudnia 2009, wprowadził zmiany odnoszące się do składu PE. Ogólna liczba posłów do PE miała odtąd wynosić 751. Jednocześnie zrezygnowano z określenia w traktatach liczby przedstawicieli wybieranych w każdym państwie członkowskim, przyjmując regułę degresywnej proporcjonalności, z minimalnym i maksymalnym progiem wynoszącymi odpowiednio 6 i 96 przedstawicieli na państwo członkowskie. W art. 14 ust. 2 akapit 2 TUE przewidziano, że Rada Europejska przyjmuje jednomyślnie, z inicjatywy Parlamentu Europejskiego i po uzyskaniu jego zgody, decyzję określającą skład PE.

Ponieważ Traktat z Lizbony wszedł w życie po wyborach w 2009 roku, Rada Europejska – zgodnie z wcześniejszymi deklaracjami i decyzjami⁵⁴ – przedłożyła projekt zmiany *Protokołu [nr 36] w sprawie postanowień przejściowych* w zakresie dotyczącym składu Parlamentu Europejskiego do końca kadencji 2009-2014. Zgodnie z liczbami ustalonymi na konferencji międzyrządowej, która przyjęła Traktat z Lizbony, 12 państw otrzymało dodatkowych 18 miejsc (w tym Polska 1 miejsce). Zwiększono tym samym całkowitą liczbę członków PE do 754, powodując tymczasowe przekroczenie traktatowego limitu 751 posłów oraz liczby posłów na państwo członkowskie⁵⁵.

Zważywszy, że konieczna była zmiana prawa pierwotnego poprzez zmianę *Protokołu [nr 36] w sprawie postanowień przejściowych*, a jednocześnie biorąc pod uwagę ograniczony zasięg i przejściowy charakter tych zmian, Rada Europejska skierowała do PE wniosek o niezwoływanie konwentu. 6 maja 2010 PE wyraził zgodę na zmianę protokołu w tym trybie⁵⁶ oraz przyjął rezolucję, w której pozytywnie zaopiniował zakres proponowanych zmian⁵⁷. 23 czerwca 2010 członkowie konferencji przedstawicieli rządów państw członkowskich

⁵⁴ Oświadczenie Rady Europejskiej załączone do konkluzji prezydencji. *Traktat z Lizbony – środki przejściowe dotyczące składu Parlamentu Europejskiego*, 11-12 grudnia 2008, <http://consilium.europa.eu/press/press-releases/latest-press-releases/newsroomloadaddocument?id=&lang=en&directory=PL/ec/&fileName=104708.pdf> (dostęp: 08.05.2014);

Załącznik nr 4 do konkluzji prezydencji. *Środki przejściowe, które należy zastosować w odniesieniu do składu Parlamentu Europejskiego i liczby posłów*, 18-19 czerwca 2009, <http://www.consilium.europa.eu/press/press-releases/latest-press-releases/newsroomloadaddocument?id=&lang=en&directory=PL/ec/&fileName=108653.pdf> (dostęp: 08.05.2014).

⁵⁵ Należy pamiętać, że na mocy postanowień z Lizbony, jedno państwo – Niemcy – otrzymało 3 mandaty mniej (czyli 96) niż przewidywał to obowiązujący w trakcie wyborów 2009 art. 190 ust. 2 TWE. Postanowienia przejściowe nie mogły jednak zmniejszyć liczby posłów, gdyż zgodnie z art. 5 *Aktu dotyczącego wyborów*, nie wolno przerwać mandatu posła w trakcie kadencji.

⁵⁶ *Decyzja Parlamentu Europejskiego z dnia 6 maja 2010 r. w sprawie wniosku Rady Europejskiej dotyczącego niezwoływania konwentu w celu zmiany traktatów w zakresie środków przejściowych dotyczących składu Parlamentu Europejskiego*, 2009/0814(NLE), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0147+0+DOC+XML+V0//PL> (dostęp: 08.05.2014).

⁵⁷ *Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 6 maja 2010 r. dotycząca projektu protokołu zmieniającego protokół nr 36 w sprawie przepisów przejściowych w odniesieniu do składu Parlamentu Europejskiego do końca kadencji 2009-2014: opinia Parlamentu Europejskiego (art. 48 ust. 3 traktatu UE)*, 2009/0813(NLE), <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2010-0148+0+DOC+XML+V0//PL> (dostęp: 08.05.2014).

podpisali *Protokół zmieniający protokół w sprawie postanowień przejściowych*, który po ratyfikacji przez wszystkie państwa członkowskie wszedł w życie 1 grudnia 2011⁵⁸.

Jednocześnie, wraz z przystąpieniem do UE 1 lipca 2013 roku Chorwacji, której przyznano 12 miejsc, liczba członków Parlamentu Europejskiego w VII kadencji wzrosła do 766⁵⁹.

Tabela nr 2: Liczba członków PE w VII kadencji

VII kadencja 2009-2014		
od 14 lipca 2009 do 1 grudnia 2011	od 1 grudnia 2011 do 30 czerwca 2013	od 1 lipca 2013
736	754	766

⁵⁸ *Protokół zmieniający protokół w sprawie postanowień przejściowych*, dołączony do Traktatu o Unii Europejskiej, do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i do Traktatu ustanawiającego Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, Dz. Urz. UE 2010 C 263 s. 1, <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20112601555&type=2> (dostęp: 08.05.2014).

⁵⁹ Art. 19 ust. 1 Aktu dotyczącego warunków przystąpienia Republiki Chorwacji oraz dostosowań w Traktacie o Unii Europejskiej, Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i Traktacie ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej, Dz. Urz. UE 2012 L 112, s. 21, <http://old.eu-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2012&serie=L&textfield2=112&Submit=Szukaj&submit=Szukaj&ihmlang=pl> (dostęp: 08.05.2014).

Załącznik II: Frekwencja w wyborach do PE⁶⁰

Tabela nr 3: Frekwencja w poszczególnych państwach członkowskich w wyborach do Parlamentu Europejskiego 2004 i 2009

Państwo członkowskie	2004	2009
 Austria	42,43	45,97
 Belgia*	90,81	90,39
 Bułgaria	-	38,99
 Chorwacja	-	-
 Cypr*	72,50	59,40
 Czechy	28,30	28,20
 Dania	47,89	59,54
 Estonia	26,83	43,90
 Finlandia	39,43	40,30
 Francja	42,76	40,63
 Grecja*	63,22	52,61
 Hiszpania	45,14	44,90
 Irlandia	58,58	58,64
 Litwa	48,38	20,98

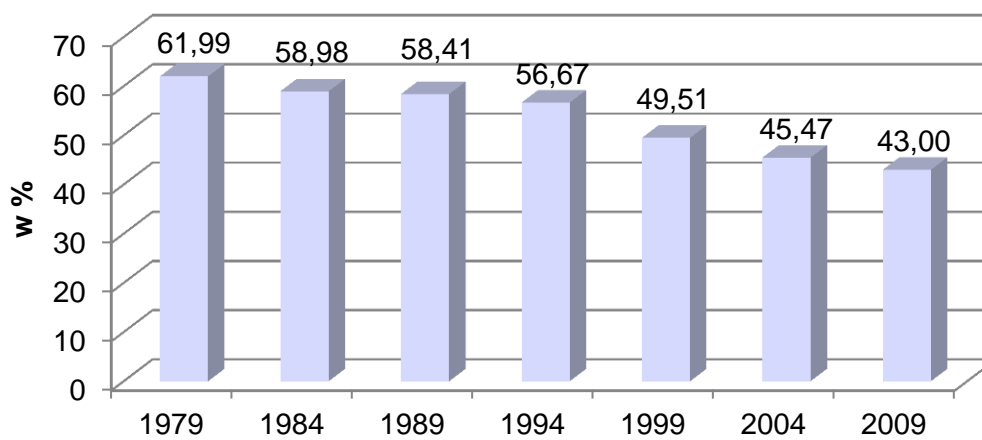
*Głosowanie obowiązkowe

Państwo członkowskie	2004	2009
 Łotwa	41,34	53,70
 Luksemburg*	91,35	90,75
 Niderlandy	39,26	36,75
 Niemcy	43,00	43,30
 Węgry	38,50	36,31
 Malta	82,39	78,79
 Polska	20,87	24,53
 Portugalia	38,60	36,78
 Rumunia	-	27,67
 Słowacja	16,97	19,64
 Słowenia	28,35	28,33
 Szwecja	37,85	45,53
 Włochy	71,72	65,05
 Zjednoczone Królestwo	38,52	34,70

	2004	2009
 UE ogółem	45,47	43,00

⁶⁰ Dane ze strony internetowej PE: [http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/000cdcd9d4/Frekwencja-\(1979-2009\).html](http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/pl/000cdcd9d4/Frekwencja-(1979-2009).html) (dostęp: 08.05.2014).

Wykres nr 1: Średnia frekwencja w państwach członkowskich UE w wyborach do PE w latach 1979-2009



Załącznik III: System proporcjonalny w wyborach do PE w państwach członkowskich – podstawowe informacje⁶¹

Zgodnie z Aktem dotyczącym wyborów, posłowie do PE są wybierani w państwach członkowskich na zasadzie proporcjonalnej z zastosowaniem systemu list lub pojedynczego głosu podlegającego przeniesieniu. Państwa mogą przyjąć procedurę głosowania na podstawie systemu list preferencyjnych.

System list, system STV, głosowanie preferencyjne

Najszerze zastosowanie ma system list półotwartych, przyjęty w siedemnastu państwach: Austria, Belgia, Bułgaria, Chorwacja, Cypr, Czechy, Dania, Finlandia, Litwa, Luksemburg, Łotwa, Niderlandy, Polska, Słowacja, Słowenia, Szwecja i Włochy. Wyborca decyduje o kolejności kandydatów, którzy są umieszczani na liście w porządku ustalonym przez partię.

W Irlandii, Luksemburgu, na Malcie oraz w Irlandii Północnej obowiązuje system list otwartych. Wyborca decyduje o kolejności kandydatów, którzy są umieszczani na liście bez wskazywania ich hierarchii. Ponadto w Luksemburgu wyborcy mogą głosować na kandydatów z różnych list.

W dziewięciu państwach członkowskich: Estonia, Francja, Grecja, Hiszpania, Niemcy, Portugalia, Rumunia, Węgry i Zjednoczone Królestwo (z wyjątkiem Irlandii Północnej) stosuje się system list zamkniętych, czyli wyborcy nie mogą zmienić ustalonej przez partię kolejności kandydatów na liście.

System pojedynczego głosu podlegającego przeniesieniu (Single Transferable Vote – STV), nie oparty na systemie list, przyjęto w Irlandii, na Malcie i w Irlandii Północnej. Tam wyborcy szeregują według swoich preferencji kandydatów zgłoszonych w okręgu (nie na liście).

Progi przydziału mandatów

Próg minimalny rozdziału mandatów obowiązuje w piętnastu państwach członkowskich. W większości próg ten wynosi 5%: Chorwacja, Czechy, Francja, Litwa, Łotwa, Polska, Rumunia, Słowacja i Węgry. Niższe progi przyjęto: w Austrii, Słowenii, Szwecji, Włoszech – 4%; w Grecji – 3% oraz na Cyprze – 1,8%.

Okręgi wyborcze

Większość państw członkowskich postanowiła uznać cały kraj za jeden okręg wyborczy. Belgia, Francja, Irlandia i Wielka Brytania mają kilka okręgów czy obszarów wyborczych. W Niderlandach, Niemczech, Polsce i we Włoszech wybory odbywają się także w oddzielnych okręgach, mających znaczenie administracyjne lub dla podziału mandatów, ale wyniki są określone na szczeblu krajowym.

⁶¹ Informacje wg *European Elections: EU Legislation, National Provisions and Civic Participation*, European Parliament, DG for Internal Policies, March 2014, s. 15

[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493047/IPOL-AFCO_ET\(2014\)493047_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2014/493047/IPOL-AFCO_ET(2014)493047_EN.pdf)

(dostęp: 08.05.2014) oraz strony internetowej PE: <http://www.elections2014.eu/pl/in-the-member-states> (dostęp: 08.05.2014).

Załącznik IV: Podstawowe regulacje dotyczące wyborów do PE w Polsce oraz dane statystyczne nt. kandydatów

I. Zgodnie z postanowieniem Prezydenta RP z 19 lutego 2014, wydanym na podstawie art. 331 § 2 Kodeksu wyborczego, **25 maja 2014 wyznaczono na dzień wyborów do PE w Polsce**⁶². Kalendarz wyborczy określono w obwieszczeniu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 24 lutego 2014. Według informacji z PKW w wyborach do PE zarejestrowano 1282 kandydatów ze 130 list.

Tabela nr 4: Dane statystyczne dotyczące kandydatów na posłów do PE w Polsce

list	liczba			średni wiek			najmłodszy/ najstarszy kandydat
	kandydatów	kobiet (%) ⁶³	mężczyzn (%)	kandydatów	kobiet	mężczyzn	
130	1282	559 (44)	723 (56)	45	43	46	21/89

Źródło: <http://pe2014.pkw.gov.pl/pl/> (dostęp: 08.05.2014).

II. Przepisy *Kodeksu wyborczego*⁶⁴ odnoszące się do wyborów do PE:

Zasada proporcjonalności

- proporcjonalny podział mandatów - Państwowa Komisja Wyborcza (PKW) ustala, przy zastosowaniu metody d'Hondta, wynik głosowania w skali kraju i dokonuje podziału mandatów między komitety, a następnie, przy użyciu metody Hare'a-Niemeyera, ustala podział mandatów w każdym okręgu wyborczym (art. 354-360);
- 5% próg minimalny przydziału mandatów – PKW uwzględnia w podziale mandatów tylko te komitety, które uzyskały co najmniej 5% ważnie oddanych głosów w skali kraju (art. 335);
- podział na 13 okręgów wyborczych (art. 340);

Czynne i bierne prawo wyborcze

- czynne prawo wyborcze ma obywatel polski, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat oraz obywatel UE niebędący obywatelem polskim, który najpóźniej w dniu głosowania kończy 18 lat, oraz stale zamieszkuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 10);
- bierne prawo wyborcze ma osoba mająca prawo wybierania w tych wyborach, która najpóźniej w dniu głosowania kończy 21 lat, i od co najmniej 5 lat stale zamieszkuje w Rzeczypospolitej Polskiej lub na terytorium innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej (art. 11);

⁶² *Postanowienie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 19 lutego 2014 r. w sprawie zarządzenia wyborów posłów do Parlamentu Europejskiego*, Dziennik Ustaw 2014, poz. 231, http://info.pkw.gov.pl/g2/oryginal/2014_02/abff53aea1f228bbf0e9b3b1ff3c2050.pdf (dostęp: 08.05.2014).

⁶³ Zgodnie z art. 211 § 3 *Kodeksu wyborczego*, liczba kandydatów - kobiet (podobnie jak mężczyzn) nie może być mniejsza niż 35% wszystkich kandydatów na liście.

⁶⁴ *Dziennik Ustaw 2011, nr 21, poz. 112, z późn. zm.; tekst ujednolicony*: <http://isap.sejm.gov.pl/Download?id=WDU20110210112&type=3> (dostęp: 08.05.2014).

Zgłaszanie kandydatów na posłów do PE

- prawo zgłaszania kandydatów na posłów do PE przysługuje komitetowi wyborczemu partii politycznej, koalicji lub wyborców (art. 341);
- komitet wyborczy może zgłosić w każdym okręgu wyborczym jedną listę kandydatów na posłów, a kandydować można tylko w jednym okręgu wyborczym i tylko z jednej listy kandydatów (art. 208);

Kampania wyborcza

- kampania wyborcza rozpoczyna się z dniem ogłoszenia w Dzienniku Ustaw RP postanowienia Prezydenta RP o zarządzeniu wyborów i ulega zakończeniu na 24 godziny przed dniem głosowania (art. 104, 331 i 332);
- finansowanie kampanii wyborczej
 - jest jawne, wydatki ponoszone przez komitety wyborcze są pokrywane z ich źródeł własnych, a środki finansowe komitetu wyborczego, które muszą być gromadzone na jednym rachunku bankowy, mogą pochodzić wyłącznie z wpłat obywateli polskich stale zamieszkujących na terenie RP oraz kredytów bankowych (art. 125, 126, 132 i 134);
 - wydatki komitetu wyborczego są ograniczone łącznym limitem, w ramach którego komitet decyduje o wysokości wydatków na kampanię na rzecz poszczególnych kandydatów i list kandydatów⁶⁵ (art. 135 i 337);
- komitet wyborczy ma prawo do nieodpłatnego rozpowszechniania audycji wyborczych w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych, ogólnokrajowych - jeśli zarejestrował swoje listy kandydatów co najmniej w połowie okręgów wyborczych - oraz regionalnych - jeśli zarejestrował listę kandydatów co najmniej w jednym okręgu wyborczym (art. 347 i 348);

Przeprowadzenie i wyniki wyborów

- organy odpowiedzialne za przeprowadzenie wyborów - Państwowa Komisja Wyborcza (PKW) oraz okręgowe, rejonowe i obwodowe komisje wyborcze (art. 339);
- wyniki wyborów PKW ogłasza w Dzienniku Ustaw RP oraz podaje do publicznej wiadomości, a Marszałek Sejmu niezwłocznie po takim ogłoszeniu przesyła przewodniczącemu PE zawiadomienie o wyborze posłów do PE (art. 361 i 362);

Niepołączalność mandatu posła do PE

- poza zasadami niepołączalności mandatu posła do PE wynikającymi z art. 7 *Aktu dotyczącego wyborów*, mandatu posła do PE nie można łączyć z mandatem posła na Sejm albo senatora, funkcją członka Rady Ministrów czy sekretarza stanu oraz stanowiskami i funkcjami, których nie można łączyć ze sprawowaniem mandatu posła na Sejm albo senatora (art. 333 i 334).

⁶⁵ Więcej patrz: Wyjaśnienia dotyczące zasad finansowania kampanii wyborczej w wyborach do Parlamentu Europejskiego, zarządzonych na dzień 25 maja 2014, Państwowa Komisja Wyborcza, 17.02.2014, <http://pkw.gov.pl/wydruk/type.artykul.id.51643.html?pdf> (dostęp: 08.05.2014).

8. SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele

1. Dane dotyczące składu PE VIII kadencji (2014-2019) (s. 8)
2. Liczba członków PE VII kadencji (s. 24)
3. Frekwencja w poszczególnych państwach członkowskich w wyborach do Parlamentu Europejskiego 2004 i 2009 (s. 25)
4. Dane statystyczne dotyczące kandydatów na posłów do PE w Polsce (s. 28)

Wykresy

1. Średnia frekwencja w państwach członkowskich UE w wyborach do PE w latach 1979-2009 (s. 26)